

न० व० । ४ अपकारान्ये लि० । ५ श्चेतालतायां स्त्री ।

अविभुत लि० न विभुतः नष्टः । अविनष्टे “अविभुतब्रह्म-
चर्यः सवर्षां स्त्रियसुहृदेत्” स्मृतिः ।

अविभक्त लि० वि+भज-क्त न० त० । १ संसृष्टे विभागरहितेऽद्रव्ये-
ऽतत्स्वामिनि च । “अविभक्तं स्थावरं यत् सर्वेषामेव तद्भ-
वेदिति” “अविभक्ता विभक्ता वा सपिण्डाः स्थावरे समाः”
इति च स्मृतिः । ४ अभिज्ञे एकभावापन्नेऽर्थे ५ अव्याहृते
अधिष्ठानतया ऽसर्व्वत्वात्सुते वाध्यान्वयत्वेन स्वस्मिन्
७ वर्त्तमाने च ।

अविभावित लि० न विभावितः । २ अलक्षिते २ अचिन्तिते
साक्षिप्रभृतिप्रमाणादिनाऽस्वकीयत्वेनानुज्ञाविते स्वरूपेण
४ अज्ञापिते च ।

अविमुक्त लि० वि+मुच-क्त न० त० । १ सुक्तभिन्ने । “न
विमुक्तं शिवाभ्यां यदविमुक्तं ततो विदुः” इत्युक्तलक्षणे
२ काशीक्षेत्रे न० । ३ मूर्द्धचिबुकान्तरालस्थाने च । “यएषो-
ऽनन्तोऽव्यक्त आत्मा सोऽविमुक्तो प्रतिष्ठितः” इति जावा० उ० ।
“आमनन्ति चैनमस्मिन्” शा० सू० । “आमनन्ति चैनं
परमेश्वरमस्मिन् मूर्द्धचिबुकान्तराले” भा० इसामेव श्रुतिं
क्वेचित् काशीविषयतया वर्णयन्ति वाक्यशेषे “अविमुक्तः
कस्मिन् प्रतिष्ठित” इति प्रश्ने नासीवरण्यामध्यस्थितत्वप्रत्य-
भिज्ञानात् । “अपरोक्षवचना देवा इत्युक्तेः असीतित्वव्य-
नाशीतिवर्ण्यव्यत्यय इति तेषामाशयः । अविमुक्त्येतच्च
असीवरणयोर्मध्ये गङ्गापश्चिमतटस्थं परितः पञ्चक्रोशात्म-
कम् । तद्विवरणं काशीखण्डेऽनुसन्धेयम् ।

अवियोग पु० अभावे न० त० । १ वियोगाभावे विरोधे न० त० ।
२ संयुगे । न० व० । ३ वियोगान्ये ४ संयुक्ते च ।
वियोगः विच्छेदः संयोगाभावः विभागश्च ।

अवियोगव्रत न० अवियोगार्थं व्रतम् । मार्गशीर्षशुक्लतृतीया
कर्त्तव्ये स्त्रीणां व्रतभेदे “अवैधव्यप्रदं स्त्रीणामवियोगव्रतं
त्विदम् । मार्गशीर्षे सिते पक्षे स्नातो शुक्लान्वरप्रिया ।
वृद्धा चन्द्रं द्वितीयायां नक्तं भुञ्जीत पायसं” मित्युपक्रम्य
कालिकापुराणे दर्शितम् । तद्विधिश्च हेमा० ब्र० ख०
तृतीयाव्रतप्रकरणे उक्तस्तत एवावसेयः ।

अविरण न० विरमणं विनाशः अभावे न० त० वेदे मस्य लुक् ।
विनाशाभावे “सहो बभोऽविरणाय पूर्वीः” ऋ० १, १७४, ८
“अविरणाय अविनाशाय” भा० ।

अविरत न० विरतं विरामः भावे क्त अभावे न० त० । १ विरा-
माभावे नैरन्त्ये । कर्त्तरि क्त न० त० । २ विरामान्ये

३ सन्तते द्रव्यादौ लि० क्रियाविशेषणत्वे न० । ४ कार्याद-
निष्टत्वे लि० । “अविरतदयिताङ्गासङ्गसञ्चारितेन” माघः ।

अविरति स्त्री विरामो विरतिः भावे क्तिन् अभावे न० त० ।
१ निष्ठत्यभावे २ विषयादौ-स्थिरचित्ततायाम् ३ विरामाभावे
चान० व० । ४ विरामान्ये लि० ।

अविरल लि० न विरलः न० त० । घने, निविड् । विर-
लता च विच्छिन्तिः तद्विपरीतं निविड्त्वं मध्येऽविच्छेदः ।

अविराम पु० अभावे न० त० । १ विरामाभावे २ विच्छेदाभावे ।
न० व० । ३ विरामान्ये ४ सन्तते च लि० अनिमिषमविरामा
रागिणां सर्व्वरात्रम्” माघः ।

अविरुद्ध लि० न० त० । १ विरुद्धभिन्ने २ विरोधान्ये ३ एक-
त्वसहावस्थायिनि ४ अप्रतिबद्धे च ।

अविरोध पु० विरोधः सहानवस्थानमेकदेशे समावेशो
वा अभावे न० त० । सहानवस्थानाभावे १ एकत्वावस्थाने
२ एकत्व समावेशे च । “श्रुतिस्मृतिविरोधे च श्रुतिरेव
गरीयसी । अविरोधे तयोः कार्य्यं स्मार्त्तं वैदिकवत् सदा,
स्मृतिः “सर्व्वेषामविरोधेन ब्रह्मकर्म्म समारभे” पुरा०
“शेषं वाऽविरोधात्” कात्या० २, ६, ३, ६ । “नाविरोधात्”
कात्या० ५, १, १, ८ । ३ विवादाभावे च ।

अविलक्षण लि० विलक्षणो भेदकधर्म्माश्रयः विरोधे न० त० ।
१ तत्त्वरूपे २ भेदकधर्म्मान्ये ।

अविलक्ष्य लि० नास्ति विशेषेण लक्ष्यं व्याजः उद्देश्यं शरव्यं
वा यस्य । १ व्याजान्ये २ उद्देश्यान्ये ३ शरव्यान्ये
४ प्रतिकारान्ये च “अविलक्ष्यमस्तत्प्रतिकारम्” मल्लि० ।
किरा० । “अविलक्ष्यमस्तत्प्रतिकारम्” मल्लि० ।

अविलम्ब न० अभावे न० त० । १ विलम्बाभावे शौघम् ।
न० व० । २ विलम्बान्ये लि० विलम्बश्च कार्य्योत्पत्ति-
साधककालप्रागभावः । तच्छून्यः अविलम्बः ।

अविलम्बित लि० वि+लवि-क्त न० त० । विलम्बान्ये
१ त्वरायुक्ते द्रव्यादौ । क्रियाविशेषणत्वे न० । “अविलम्बितो
द्वितीयः” कात्या० १, ०, १, ८, ।

अविला स्त्री अव-इलच् । मेघ्याम् १ नास्ति विलं यत् ।
२ गतं न्ये लि० । [न० व० । ३ तच्छून्ये लि० ।

अविलास पु० अभावे न० त० । १ विलासाभावे २ अप्रकाशे
अविवक्षित लि० न विवक्षितः । १ वक्तुमनिष्टे २ तात्पर्या-
विषयीभूते “बहुत्वमविवक्षितमिति रघु० ।

अविवर लि० नास्ति विवरं छिद्रं यत् । नीरम्बे घने ।
अविवाच्य न० नास्ति विशेषेण वाच्यो मन्त्रादिः यत् ।